

PRACOVNÍ NESCHOPNOST PRO NEMOC A ÚRAZ V 1. POLOLETÍ 2011

Vývoj pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz v České republice významnou měrou ovlivňují i změny v příslušných zákonech, kterými se řídí nemocenské pojištění (uskutečňované většinou od 1.1. daného roku). Od 1. ledna 2009 je nemocenské pojištění upraveno **zákonem č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění**, ve znění pozdějších předpisů. **Pojistné na nemocenské pojištění** je upraveno zákonem č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. Od roku 2010 dochází v oblasti nemocenského pojištění k výrazným změnám přijímaných z důvodu snižování deficitu státního rozpočtu.

Na vývoj pracovní neschopnosti v 1. pololetí 2011 měly vliv převážně změny týkající se výše nemocenského, počátku poskytování nemocenského a výše dávek nemocenského pojištění:

- **Výše nemocenského**

Od roku 2010 bylo zrušeno odstupňování procentní sazby pro nemocenské podle délky trvání dočasné pracovní neschopnosti (dále jen „DPN“) nebo nařízené karantény. Pro rok 2010 platila jednotná sazba pro stanovení denní výše nemocenského, a to 60 % denního vyměřovacího základu; tato sazba platí nadále i pro rok 2011 bez časového omezení.

Pokud se týká peněžité pomoci v mateřství, pak procentní sazba denní výše této dávky, která k 31. 12. 2010 činila 70 % denního vyměřovacího základu, se od 1. 1. 2011 nemění. Rovněž se nemění procentní sazba pro stanovení denní výše ošetřovného; nadále činí 60 % denního vyměřovacího základu, a ošetřovné náleží od prvního dne potřeby ošetřování (péče).

- **Počátek poskytování nemocenského**

Pro rok 2010 platilo, že do dobu prvních 14 kalendářních dnů pracovní neschopnosti je zaměstnanec zabezpečen podle § 192 a § 194 zákoníku práce náhradou mzdy (platu) nebo odměny, kterou mu poskytuje zaměstnavatel. Náhrada mzdy náleží za pracovní dny pracovní neschopnosti a to až od 4. pracovního dne (při karanténě od 1. dne);

U DPN (příp. karantény), vzniklé do konce roku 2010, se nemocenské vyplácí za podmínek dle zákona o nemocenském pojištění ve znění účinném do 31. 12. 2010 (tj. od 15. kalendářního dne trvání DPN).

Jestliže však ke vzniku DPN dojde po 1. 1. 2011 je nemocenské poskytováno až od 22. kalendářního dne trvání DPN.

Toto opatření je omezeno na dobu 3 let, tj. do konce roku 2013.

- **Výše dávek nemocenského pojištění**

Dávky nemocenského pojištění se vypočítávají pomocí denního vyměřovacího základu, který se upravuje (redukuje) pomocí 3 redukčních hranic, jejichž výši vyhláší Ministerstvo práce a sociálních věcí ve Sbírce zákonů sdělením. K 1. 1. 2011 se mění redukční hranice v závislosti na vývoji výše průměrné mzdy, což ovlivní i mírný nárůst výše dávek. (I. RH z částky 791 Kč na částku 825 Kč, II. RH z částky 1 186 Kč na částku 1 237 Kč, III. RH z částky 2 371 Kč na částku 2 474 Kč). Plátce dávky je k 1.1.2011 povinen pojištěnci přepočítat automaticky výši dávek, a to i těch, které byly poskytovány před 1.1.2011 a jejich výplata nadále trvá.

- **Osoby samostatně výdělečně činné**

Nemocenské pojištění osob samostatně výdělečně činných (dále jen „OSVČ“) je i nadále dobrovolné, stejně jako nemocenské pojištění zahraničních zaměstnanců. Od 1. 1. 2011 však u OSVČ a zahraničních zaměstnanců dochází ke zvýšení sazby pojistného na nemocenské pojištění z 1,4 % na 2,3 %; minimální pojistné na nemocenské pojištění tak činí 92 Kč (tj. 2,3 % z minimálního měsíčního základu 4 000 Kč).

Od 1. 1. 2011 OSVČ náleží nemocenské až od 22. dne trvání DPN.

Další zásadní změnou pro rok 2011 pro nemocensky pojištěné OSVČ je, že v situaci, kdy je jejich samostatná výdělečná činnost vedlejší (např. z důvodu, že jim byl přiznán starobní důchod) a současně se daná osoba přihlásí k dobrovolné účasti na nemocenském pojištění, mění se od 1. 1. 2011 její výkon samostatné výdělečné činnosti na hlavní. Tato OSVČ je tedy povinna platit zálohy na pojistné na důchodové pojištění alespoň v minimální výši, nebo podle výše dosaženého daňového základu za předchozí kalendářní rok.

Od 1.1.2011 se sjednotily se podmínky nároku na výplatu nemocenského pro OSVČ, kdy nárok na výplatu vzniká vždy, jestliže účast na nemocenském pojištění OSVČ trvala alespoň po dobu tří kalendářních měsíců před vznikem sociální události. Byla zrušena možnost zpětné přihlášky k nemocenskému pojištění do 8 dnů od zahájení samostatné výdělečné činnosti a nárok na výplatu nemocenského od prvního dne účasti na pojištění, jestliže přihláška byla podána do 8 dnů od zahájení činnosti.

Od 1. 1. 2011 je zavedena provázanost mezi zálohou na důchodové pojištění a platbou na nemocenské pojištění. Měsíční základ určený platbou pojistného na nemocenské pojištění nemůže být vyšší než měsíční vyměřovací základ, ze kterého byla nebo měla být uhrazena záloha na důchodové pojištění v tomto měsíci.

Dále je nutno uvést, že změna zákona o nemocenském pojištění č. 187/2006 Sb. sebou přinesla také metodické odlišnosti při vykazování čerpání nemocenské proti dosavadní praxi. To se promítlo i ve sběru a zpracování dat na České správě sociálního zabezpečení.

Uvádíme vývoj základních ukazatelů statistického zjišťování výkazu Nem Úr 1-02 za 1. pololetí 2011:

Průměrný počet nemocensky pojištěných v 1. pololetí 2011 činil 4 181,1 tis. osob, což je téměř o 52,6 tis. osob méně než v 1. pololetí 2010 (4 233,7 tis. osob).

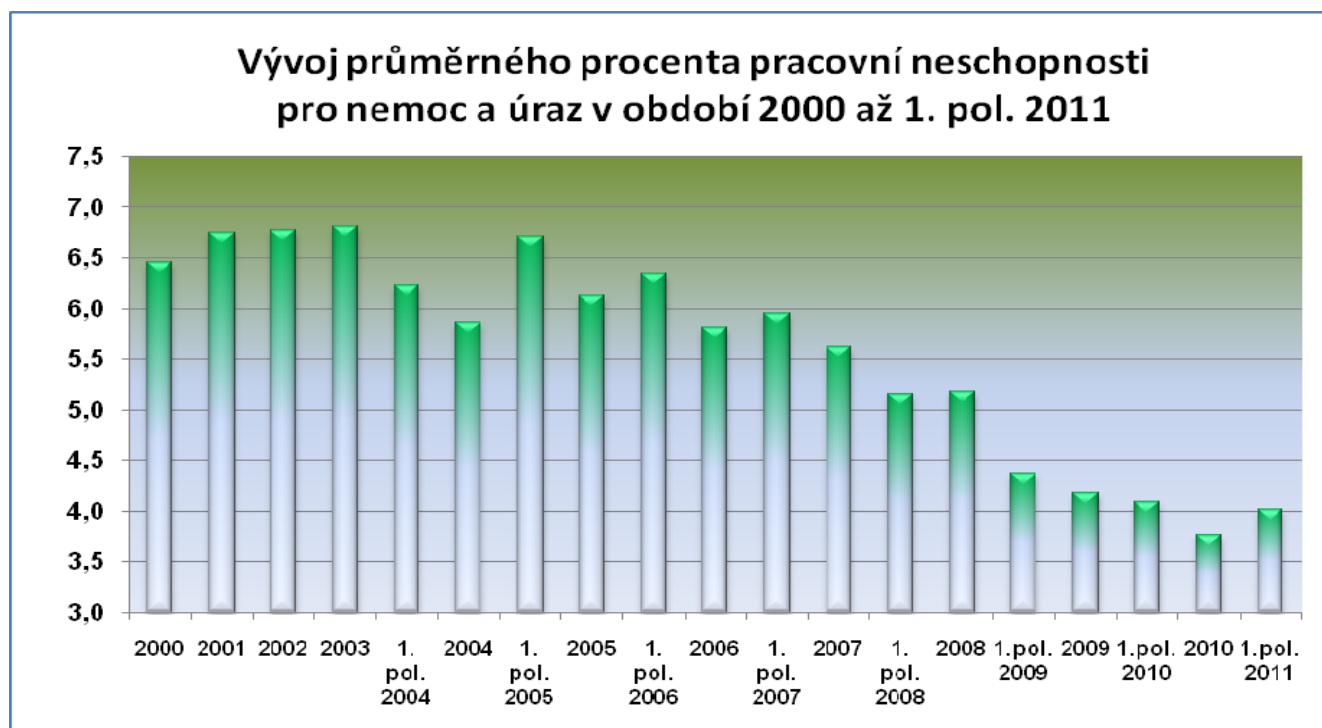
Počet **nově hlášených případů pracovní neschopnosti** celkem se meziročně zvýšil z 702,8 tis. na 710,5 tis. případů (tj. o 1,1 %).

V přepočtu na 100 pojištěnců činil meziroční nárůst nových případů pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz 0,39 procentních bodů, ze 16,60 případů v 1. pololetí 2010 na 16,99 případů v 1. pololetí 2011.

Průměrná délka trvání 1 případu pracovní neschopnosti se meziročně snížila z 44,57 dne v 1. pololetí 2010 na 42,77 dne v 1. pololetí 2011 (tj. téměř o 2 dny).

Průměrné procento pracovní neschopnosti v 1. pololetí 2011 meziročně mírně pokleslo z 4,087 na 4,015, tj. o 0,072 procentního bodu.

V 1. polovině roku roce 2011 v České republice v důsledku pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz denně chybělo na svých pracovištích 167 887 pojištěnců, což ve srovnání se situací v 1. polovině roku 2010 (173 043) bylo o 5 156 pojištěnců méně.

Průměrné procento pracovní neschopnosti se zvyšovalo až do roku 2003, kdy dosáhlo svého maxima 6,814 %. V praxi to znamenalo, že v průměru bylo každý den ze 100 zaměstnanců/pojištěnců téměř 7 práce neschopných pro nemoc a úraz. Od roku 2005 se projevila klesající tendence ukazatele procento pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz vyplývající zejména ze změny chování nemocensky pojištěných osob v důsledku legislativních úprav. Průměrné procento pracovní neschopnosti v roce 2010 dosahovalo úrovně 3,763 a dostalo se tak na historicky nejnižší hodnotu od počátku šedesátých let. V 1. pololetí 2011 činilo průměrné procento pracovní neschopnosti 4,015 což znamená mírný pokles proti 1. pololetí 2010 (4,087).